

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

VISPĀRĒJĀ KOGNITĪVĀ NOVĒRTĒJUMA SAISTĪBA AR ATTIEKSMI PRET NOVECOŠANOS

Zane Ozoliņa

Mg.psych. Kristīne Šneidere

Mg.psych. Zane Ulmane

Saturs

Aktualitāte

Teorētiskais pamatojums

Mērķis un pētījuma jautājums

Metode

Rezultāti

Ierobežojumi

Secinājumi

Aktualitāte

- 65+ iedzīvotāju skaits strauji palielinās:

- 2019. gadā: 703 miljoni (9%);
- 2050. gadā: 1,5 miljoni (16%);

(World Population Prospects, 2019)

- demence: 50 miljoniem iedzīvotāju (*WHO*, 2019);

- **SVARĪGI**: padziļināt izpratni par veselīgu kognitīvo novecošanos.

Teorētiskais modelis

■ Vadības funkcijas

□ Vizuāli telpiskās spējas

□ Nosaukšana

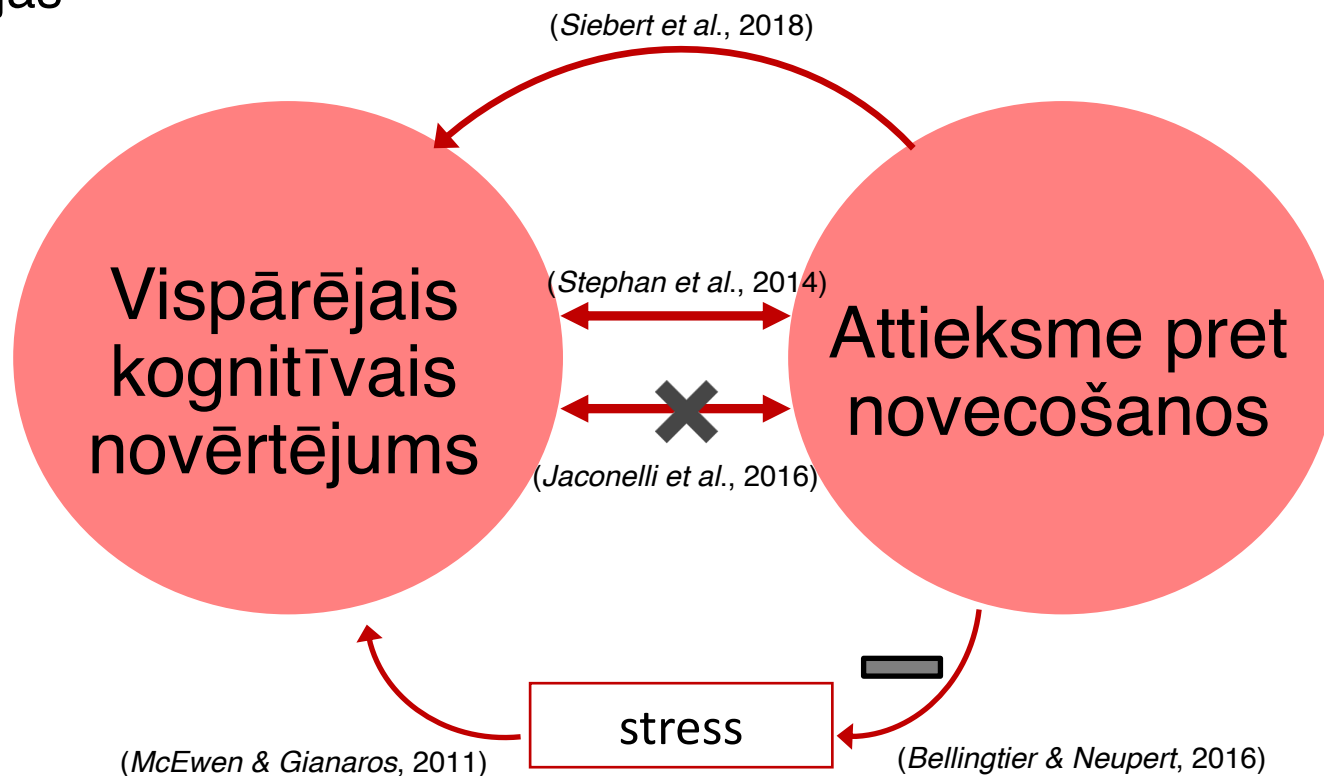
■ Atmiņa

■ Uzmanība

■ Valoda

□ Vispārināšana

□ Orientācija

□ Bioloģiskā

□ Psiholoģiskā

□ Sociālā

Mērķis

Noskaidrot, vai pastāv saistība starp vispārējo kognitīvo novērtējumu un attieksmes pret novecošanos rādītājiem.

Pētījuma jautājums

Vai pastāv saistība starp vispārējo kognitīvo novērtējumu un attieksmes pret novecošanos rādītājiem?

Metode

Dalībnieki

Kopā pētījumā piedalījās 62 dalībnieki, no kuriem datu analīzē tika iekļauti **50 dalībnieki** (66% sievietes), vecumā no 58 līdz 86 gadiem ($M = 73,40$; $SD = 7,24$).

Dalībnieku iekļaušanas kritēriji:

- vismaz 55 gadus veci pieaugušie;
- dzimtā valoda – latviešu;
- bez pašu ziņotām būtiskām neiroloģiskām, sirds-asinsvadu, noritošām onkoloģiskām un psihiskām saslimšanām;
- *MoCA* testā iegūti vismaz 17 punkti (*Milani et al.*, 2018)

Metode

Instrumentārijs

1. Monreālas kognitīvo funkciju novērtēšanas skala (*The Montreal Cognitive Assessment, MoCA, Nasreddine et al., 2005*).
2. Attieksmes pret novecošanos aptauja (Ulmane un Perepjolkina, 2019).

Metode

Procedūra

Dati tika ievākti:

- no 15.02. līdz 14.04.;
- gan no pansionātos, gan no ģimenēs/patstāvīgi dzīvojošiem gados vecākiem pieaugušajiem;
- katram individuāli, frontāli.

Rezultāti

Mainīgie lielumi	1.	1.1.	1.2	1.3.	1.4.	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.	2.1.	2.2.	2.3.
1. MoCA	–												
1.1. Vadības funkcijas	0,46**	–											
1.2. Vizuāli telpiskās	0,52**	0,16	–										
1.3. Nosaukšana	0,19	0,22	-0,06	–									
1.4. Atmiņa	0,68**	0,17	0,11	0,18	–								
1.5. Uzmanība	0,46**	0,09	0,02	0,13	0,23	–							
1.6. Valoda	0,59**	0,31*	0,14	-0,04	0,32*	0,20	–						
1.7. Vispārināšana	0,50**	0,30*	0,13	0,25	0,22	0,14	0,29*	–					
1.8. Orientācija	0,16	-0,03	-0,21	-0,07	0,19	-0,12	0,259	0,07	–				
2. Attieksme pret novecošanos	0,26	0,32*	0,11	0,10	0,20	-0,09	0,34*	0,32*	0,19	–			
2.1. Attieksme - bioloģiskā	0,13	0,25	0,07	0,14	0,05	-0,17	0,30*	0,27	0,12	0,88**	–		
2.2. Attieksme - psiholoģiskā	0,23	0,30*	0,12	0,10	0,22	-0,20	0,26	0,27	0,23	0,91**	0,81**	–	
2.3. Attieksme - sociālā	0,27	0,27	0,12	0,07	0,24	0,01	0,26	0,27	0,18	0,87**	0,59**	0,72**	–

Piezīme. Tabulā ir atspoguļoti Spīrmena korelācijas koeficienti. $N = 50$, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Ierobežojumi

- Mazs izlases apjoms;
- Nevienmērīgs sadalījums starp dalībniekiem, kuri dzīvo pansionātā un kuri – ģimenēs vai patstāvīgi;
- Nevienmērīgs iegūtās izglītības līmenis starp dalībniekiem;
- Nevienmērīgi rezultāti attieksmes pret novecošanos aptaujā (vidējais rādītājs ir krietni virs vidējā, kas liecina, ka iztrūkst dalībnieku ar negatīvu attieksmi pret savu novecošanos).

Secinājumi

- Pētījuma izlases ietvaros nepastāv saistība starp vispārējo kognitīvo novērtējumu un attieksmes pret novecošanos kopējiem rādītājiem, tomēr pastāv saistība starp apakšrādītājiem.
- Rezultāti uzrāda, ka pozitīvai attieksmei pret novecošanos varētu būt nozīme veselīgas kognitīvās novecošanās procesā.
- Nepieciešams paplašināt pētījuma izlasi, īpaši, palielināt dalībnieku skaitu no sociālajām aprūpes iestādēm.
- Veikt padziļinātu kognitīvo procesu izpēti saistībā ar attieksmes pret novecošanos rādītājiem.

Izmantoto informatīvo avotu saraksts

- Bellingtier, J. A., & Neupert, S. D. (2016). Negative aging attitudes predict greater reactivity to daily stressors in older adults. *Journals of Gerontology: Series B, Psychological Sciences and Social Sciences*. Advance online publication.
- Jaconelli, A., Terracciano, A., Sutin, A. R., Sarrazin, P., Raffard, S., & Stephan, Y. (2016). Subjective Age and Dementia. *Clinical Gerontologist*, 40(2), 106–113.
- McEwen, B. S., & Gianaros, P. J. (2011). Stress- and allostasis-induced brain plasticity. *Annual Review of Medicine*, 62, 431–445.
- Milani, S., Marsiske, M., Cottler, L., Chen, X., & Striley, C. (2018). Optimal cutoffs for the Montreal Cognitive Assessment vary by race and ethnicity. *Alzheimer's & Dementia: Diagnosis, Assessment & Disease Monitoring*, 10(1), 773-781.
- Nasreddine, Z. S, Phillips, N. A, Bédirian, V. (2005). The Montreal Cognitive Assessment, MoCA: a brief screening tool for mild cognitive impairment. *Journal of the American Geriatrics Society*, 53(4):695–699.
- Siebert, J. S., Wahl, H., Degen, C., & Schröder, J. (2018). Attitude toward own aging as a risk factor for cognitive disorder in old age: 12-year evidence from the ILSE study. *Psychology and Aging*, 33(3), 461-472.
- Stephan, Y., Caudroit, J., Jaconelli, A., & Terracciano, A. (2014). Subjective age and cognitive functioning: A 10-year prospective study. *American Journal of Geriatric Psychiatry*, 22, 1180–1187.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). *World Population Prospects 2019*.
- World Health Organization. (2019). *Dementia, Factsheet*. Pieejams: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/dementia>

Paldies par uzmanību!